

УДК 340.1

Вайнагій Михайло Васильович –

завідувач сектору організаційно-протокольного забезпечення
заходів суду секретаріату Касаційного кримінального суду
у складі Верховного Суду

Mykhailo V. Vainagii –

Head of Protocol Section of the Secretariat
of the Criminal Cassation of the Supreme Court
(4 Pylypa Orlyka Street, Kyiv, 01043, Ukraine)

Міжнародно-правові засоби та процедури врегулювання міжнародних суперечок

В статті висвітлюються норми та положення міжнародно-правових документів в рамках різних міжнародних організацій щодо засобів та процедур мирного врегулювання спорів. В процесі вивчення цих документів аналізуються положення, що передбачають застосування засобів та процедур з метою вирішення міжнародних спорів; описуються характерні риси застосування цих інструментів та механізмів; проводиться аналіз їх особливостей.

Ключові слова: міжнародно-правовий документ, міжнародна організація, мирне врегулювання спорів, добрі послуги, посередництво, примирення, переговори, переговорний процес, медіатор, медіація, арбітр, арбітраж, арбітражний процес, суд, суддя, судовий процес.

В статье освещаются нормы и положения международно-правовых документов в рамках международных организаций в отношении средств и процедур мирного урегулирования споров. В процессе изучения этих документов анализируются положения, предусматривающие применение средств и процедур с целью решения международных споров; описываются характерные черты применения этих инструментов и механизмов; проводится анализ их особенностей.

Ключевые слова: международно-правовой документ, международная организация, мирное урегулирование споров, добрые услуги, посредничество, примирение, переговоры, переговорный процесс, медиатор, медиация, арбитр, арбитраж, арбитражный процесс, суд, судья, судебный процесс.

M.V. Vainagii International Legal Means and Procedures for Settlement of International Disputes

The article highlights norms and provisions of international legal documents within such international organization as the League of Nations, the United Nations Organization, the Organization for Security and Co-operation in Europe, the Council of Europe, the Organization of American States and the Organization of African Unity (African Union) in terms of means and procedures for the peaceful settlement of disputes.

Conventions, declarations, resolutions, protocols, statutes, charters, treaties and other acts can be found among these international legal documents from all continents all over the world.

In the process of studying the international legal acts, there are analysed provisions stipulating the use of means and procedures for the peaceful settlement of international disputes. There are also described characteristic features of applying these tools and mechanisms. Besides, it is conducted an analysis of their peculiarities and perspectives for use in practice.

Despite a wide range of instruments and mechanisms available for the peaceful settlement of disputes, number of conflicts all over the world is increasing. It may say about their ineffectiveness or about a necessity to develop new concepts, new ideas, new approaches to understanding of conflict and ways of its solution.

All peaceful instruments include application of negotiations. Along with that, negotiations as a method to resolve a dispute are not fully discovered and updated. There are no strict and generally recognised rules of conducting negotiations, what participants of negotiations should comply with and what is allowed or not allowed to do while convincing.

Researchers of the peaceful settlement of disputes agree on effectiveness and reasonableness of engaging the third, neutral party for dispute resolution. It can be an objective remedy in terms of impartiality and fairness.

One more aspect which is taken into account more and more often is prevention. That is to take corresponding measures in advance. When the situation is at the beginning of escalation it is much easier to tackle it. A prophylactics is much better than therapeutics, treatment.

Keywords: *international legal document, international organization, peaceful settlement of disputes, good services, mediation, reconciliation, negotiations, negotiation process, mediator, mediation, arbitrator, arbitration, arbitration process, court, judge, judicial settlement.*

Постановка проблеми. Сутність даної проблеми полягає у тому, що, не зважаючи на велику кількість існуючих міжнародно-правових засобів та процедур врегулювання міжнародних суперечок, кількість конфліктів в усьому світі не зменшується, а часом, навпаки, зростає. Практично жоден з наявних інструментів та механізмів не може гарантувати позитивне вирішення суперечки. Таким чином, виникає необхідність підвищення ефективності вже існуючих засобів та процедур, а також пошуку нових методів врегулювання суперечок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З аналізу останніх досліджень і публікацій можна прийти до висновку, що більшість із них направлені на опис існуючих засобів та процедур, а не на аналіз та усунення причин їх неефективності. Разом з тим, акцент потрібно робити на розробку й підготовку нових методів, які усунуть недоліки існуючих засобів і процедур та спонукатимуть до якісно нових ідей в концепції мирного врегулювання суперечок.

Невирішені раніше проблеми. Серед раніше невирішених проблем варто згадати про відсутність детального аналізу причин неефективності існуючих інструментів та механізмів. Відсутність юридичного закріплення обов'язковості певних засобів та процедур. А також відсутність апробації певних методів на прикладі установ та організацій або у відносинах між двома чи декількома суб'єктами правовідносин у формі рекомендацій, тощо.

Мета. Метою цієї статті є опис та аналіз норм і положень міжнародно-правових документів в рамках різних міжнародних організацій на предмет реалізації принципу мирного врегулювання спорів та існуючих для цього засобів і процедур. Аналіз особливостей їх застосування та труднощів, пов'язаних із низьким рівнем результативності. Підготовка відповідних висновків та узагальнень.

Виклад основного матеріалу. Історія становлення та розвитку міжнародно-правових механізмів врегулювання суперечок сягає початку ХХ століття. Однак, неписані засоби та процедури існували задовго до того, як вони сформувалися в письмовому вигляді на рівні міжнародних організацій. Їх рання форма мала вигляд традицій та звичаїв, які дійшли до нас через віки завдяки історичним описам та згадкам.

Одним із перших таких документів стала Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень від 18 жовтня 1907 року (далі – Конвенція 1907). [1]

В преамбулі Конвенції 1907 йде мова про те, що договірні держави будуть всіма силами сприяти мирному вирішенню міжнародних зіткнень.

А відповідно до статті 1 Конвенції 1907 з метою попередити, по можливості, застосування сили у відносинах між державами, договірні держави погоджуються докладати всіх своїх зусиль для того, щоб забезпечити мирне вирішення міжнародних незгод.

Хоча саме слово переговори в тексті Конвенції 1907 не зустрічається, але часто підкреслюється саме мирне врегулювання, вирішення суперечок, зіткнень та йде мова про добрі послуги і посередництво третіх сторін.

Конвенцією 1907 також передбачено заснування міжнародних слідчих комісій. У відповідності до статті 9 Конвенції 1907 у міжнародних спорах, що не зачіпають ні честі, ні істотних інтересів, і що впливають з розбіжності в оцінці фактичних обставин справи, договірні держави визнають корисним і бажаним, щоб сторони, які не досягли угоди дипломатичним шляхом, засновували, наскільки дозволять обставини, міжнародну слідчу комісію, на якій буде лежати обов'язок полегшувати вирішення цих суперечок шляхом з'ясування фактичних обставин справи за

допомогою неупередженого і сумлінного їх розслідування.

Крім міжнародних слідчих комісій Конвенцією 1907 передбачено функціонування Міжнародного третейського суду та Постійної палати третейського суду. Звернення до третейського суду тягнуло за собою обов'язок сумлінно підкоритися третейському рішення.

Різниця між третейським судом та міжнародною слідчою комісією полягає у тому, що якщо третейський суд діє класично, то комісія розслідує фактичні обставини справи і подає їх на розгляд сторонам без прийняття рішення, яке було б обов'язковим для виконання сторонами.

Цікавим є той факт, що відповідно до статті 91 Конвенції 1907, вона замінила у відносинах між договірними державами Конвенцію про мирне вирішення міжнародних зіткнень від 29 липня 1899 року.

З цього випливає, що на першій конференції миру у 1899 році вже була прийнята аналогічна конвенція.

Якщо глянути на хронологічну послідовність, то одним із наступних таких міжнародних документів став Загальний акт про мирне вирішення міжнародних спорів від 26 вересня 1928 року (далі – Акт 1928), прийнятий в рамках Ліги Націй. [2]

Цей Акт був доповнений правками Генеральної Асамблеї ООН від 28 квітня 1949 року.

Так званою новацією Акта 1928 стало заснування погоджувальної процедури. Актом передбачалося утворення постійної або спеціальної погоджувальної комісії.

Відповідно до статті 1 Акта 1928 всякого роду спори між двома або кількома сторонами, що приєдналися до Акта 1928, які не могли б бути вирішені дипломатичним шляхом, будуть, за винятком можливих застережень, передбачених у ст. 39, підлягати погоджувальній процедурі на умовах, передбачених у Главі I Акта 1928.

Погоджувальна комісія складалась з п'яти членів, які призначались строком на три роки. Утворювалась вона третьою стороною на прохання однієї із сторін спору на протязі трьох (спеціальна) або шести (постійна) місяців. Три інші члени комісії обирались за спільною згодою з числа громадян третіх держав. Ці останні (члени комісії) повинні були бути різного

громадянства, не мати постійного місця проживання на території зацікавлених сторін і не перебувати на їх службі. З їх числа призначали голову комісії. Рішення по суті приймалися більшістю при умові присутності всіх членів.

Завданням погоджувальної комісії стало з'ясувати спірні питання, збирати для цієї мети шляхом слідства або іншими шляхами всі потрібні матеріали і намагатися привести сторони до угоди. Вона могла, після розгляду справи, повідомити сторонам умови вирішення питання, що представлялися їй підходящими, і призначити їм термін, протягом якого вони повинні висловитися.

Строк, протягом якого комісії необхідно було вирішити спір, дорівнював шести місяцям.

Після закінчення своєї роботи комісія складала протокол, констатуючий, залежно від обставин, або що сторони прийшли до вирішення питання і, у відповідному випадку, містив умови вирішення, або що сторони не могли бути приведені до угоди. У протоколі не вказувалося, чи були рішення комісії прийняті одностайно або більшістю голосів.

Крім положень про функціонування погоджувальних комісій Акт 1928 містив положення про судовий та третейський шляхи вирішення спорів.

Сьогодні ключову роль у затвердженні принципу мирного вирішення суперечок відіграють документи ООН. Це і Статут ООН, резолюції й декларації Генеральної Асамблеї ООН, документи інших органів та інституцій системи ООН. Також до цього переліку можна віднести регіональні угоди, які підтверджують положення цього універсального принципу в регіональних відносинах. [3, с. 351]

Відповідно до статті 33 Статуту ООН сторони, які беруть участь в будь-якій суперечці, продовження якого могло б загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки, повинні насамперед намагатися вирішити суперечку шляхом переговорів, обстеження, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, звернення до регіональних органів або угод або іншими мирними засобами за своїм вибором.

Рада Безпеки, коли вона вважає це за необхідне, вимагає від сторін вирішення їх спору за допомогою таких засобів. [4]

Можемо побачити наскільки розширився та деталізувався перелік засобів та процедур, якими можуть користуватися конфліктуючі сторони з метою врегулювання спору між ними.

Що стосується внутрішніх документів ООН, то 15 листопада 1982 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Манільську декларацію про мирне вирішення міжнародних спорів та затвердила її резолюцією № 37/10. [5]

Відповідно до цієї Декларації ГА ООН урочисто проголосила, що всі держави з метою уникнення суперечок між собою, які можуть порушити дружні відносини між державами, сприяють підтриманню міжнародного миру і безпеки. Вони повинні жити в мирі одна з одною, як добрі сусіди, і прагнути до вжиття позитивних заходів з метою зміцнення міжнародного миру і безпеки. Разом з тим, всі держави вирішують свої міжнародні спори виключно мирними засобами таким чином, щоб не ставити під загрозу міжнародний мир, безпеку і справедливість.

У цій же Декларації міститься заклик держав до якнайшвидшого і справедливого врегулювання своїх міжнародних спорів за допомогою будь-якого з таких засобів: переговорів, обстеження, добрих послуг, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, звернення до регіональних угод, органів або іншими мирними засобами на свій вибір. У пошуках такого врегулювання сторони повинні дійти до згоди щодо таких мирних засобів, які відповідали б обставинам і характеру їх спору.

Крім цього, дана Декларація заохочує держави-члени ООН укладати угоди про мирне вирішення суперечок між ними, а також при укладанні двосторонніх угод і багатосторонніх конвенцій, коли це доцільно, передбачати дієві положення, що стосуються мирного вирішення спорів, що виникають у зв'язку з їх тлумаченням або застосуванням.

Тут також зазначається, що саме прямі переговори є гнучким і ефективним засобом мирного вирішення їх суперечок. І коли держави вирішують вдатися до прямих переговорів, їх слід вести цілеспрямовано для досягнення якнайшвидшого розв'язання, прийняттого для сторін.

Починаючи з 1983 року і по 1989 рік Генеральна Асамблея ООН вкінці кожного року

приймала резолюції на тему мирного вирішення спорів між державами.

19 грудня 1983 року на 101-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 38/131 про мирне вирішення спорів між державами. [6]

13 грудня 1984 року на 99-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 39/79 про мирне вирішення спорів між державами. [7]

11 грудня 1985 року на 112-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 40/68 про мирне вирішення спорів між державами. [8]

3 грудня 1986 року на 95-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 41/74 про мирне вирішення спорів між державами. [9]

7 грудня 1987 року на 94-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 42/150 про мирне вирішення спорів між державами. [10]

9 грудня 1988 року на 76-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 43/163 про мирне вирішення спорів між державами. [11]

4 грудня 1989 року на 72-му пленарному засіданні Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 44/31 про мирне вирішення спорів між державами. [12]

Для усіх цих резолюцій характерним є той факт, що всі вони здебільшого повторюються по змісту, не вносячи нічого нового з року в рік. Генеральна Асамблея ООН підтверджувала своє визнання принципів міжнародного права, закликала держави-члени вирішувати спори винятково мирними засобами у відповідності до Статуту ООН, звертала увагу на те, що питання мирного вирішення спорів повинно розглядатися державами-членами в якості одного із центральних питань, заохочувала до реалізації у повному обсязі положень Манільської Декларації 1982 року та їх добросовісного виконання всіма учасниками й підкреслювала необхідність продовжувати зусилля щодо укріплення процесу мирного вирішення спорів шляхом прогресивного розвитку та кодифікації міжнародного права.

Іншою особливістю є те, що у 1990 році така резолюція в рамках діяльності ГА ООН вже не приймалася. Складається враження, що

питання мирного вирішення спорів між державами було особливо актуальним в рамках ООН у період з 1982 по 1989 роки. Якщо провести паралель з історичними подіями, то якраз у цей період тривала війна СРСР в Афганістані, а також закінчується період холодної війни між США та СРСР.

З метою закріплення принципу мирного врегулювання спорів та деталізації умов запобігання й усунення випадків, які загрожують міжнародному миру та безпеці 5 грудня 1988 року Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята резолюція 43/51, якою була затверджена Декларація про запобігання та усунення спорів і ситуацій, які можуть загрозувати міжнародному миру та безпеці, і про роль ООН в цій галузі. [13]

Чи не вперше на рівні міжнародно-правового документу йшлося про необхідність врахування державами-членами можливості використання двосторонніх або багатосторонніх консультацій для того, щоб краще розуміти думки, позиції та інтереси одне одного.

Також вкотре робився наголос на можливості звернення до відповідних органів Організації Об'єднаних Націй для отримання порад або рекомендацій, що стосуються превентивних заходів для врегулювання спору або ситуації.

Крім того, Раді Безпеки рекомендувалося розглядати можливості направлення на ранніх стадіях місії по встановленню фактів, місії добрих послуг, щоб забезпечити присутність ООН і максимально тримати ситуацію під контролем та її подальший розвиток.

У цій же Декларації від 5 грудня 1988 року міститься посилання на чергове підтвердження Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, Манільську декларацію про мирне вирішення міжнародних спорів та Декларацію про посилення ефективності принципу відмови від погрози силою або її застосування в міжнародних відносинах.

15 листопада 1989 року на 56-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН була прийнята Резолюція 44/21 про зміцнення міжнародного миру, безпеки та

міжнародного співробітництва у всіх його аспектах у відповідності до Статуту ООН. [14]

Ця Резолюція закликала покращити міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем, деталізуючи якого характеру – політичного, економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру. Цей документ також закликав держави-члени помножити свої практичні зусилля в напрямку забезпечення міжнародного миру та безпеки у всіх аспектах та мирно врегулювати спори. Крім того, знову містився заклик держав-членів до консультацій в рамках системи органів ООН.

На основі Панамериканського союзу, який існував з 1890 року, була утворена Організація Американських Держав (ОАД). Однією з головних цілей ОАД є превентивна дипломатія та мирне вирішення спорів між державами-членами. [15]

В частині регіональних угод про мирне врегулювання спорів в рамках Організації Американських Держав 30 квітня 1948 року у м. Богота (Колумбія) під час роботи ІХ Міжнародної конференції американських держав був прийнятий Міжамериканський договір про мирне вирішення суперечок, так званий Боготський пакт. [16]

У відповідності до Боготського пакта у випадку виникнення суперечки сторони, насамперед, намагаються вирішити спір шляхом прямих переговорів через звичайні дипломатичні канали. А вже потім у випадку недосягнення згоди застосовуються інші механізми, передбачені цим Пактом. Серед них, зокрема, добрі послуги та посередництво (медіація), процедура розслідування та примирення, судова та арбітражна процедури.

Статтею 58 цього Пакта передбачається, що деякі інші нормативно-правові акти (договори, конвенції та протоколи), які прийняті раніше, втрачають свою силу. А саме, Договір про уникнення або запобігання конфліктам між американськими державами від 3 травня 1923 року, Загальна конвенція про міжамериканське примирення від 5 січня 1929 року, Загальний договір про міжамериканський арбітраж та Додатковий протокол про прогресивний арбітраж від 5 січня 1929 року, Додатковий протокол до Загальної конвенції про міжамериканське примирення від 26 грудня 1933

року, Антивоєнний договір про ненапад та примирення від 10 жовтня 1933 року, Конвенція про координацію, розширення та забезпечення виконання існуючих договорів між американськими державами від 23 грудня 1936 року, Міжамериканський договір про добрі послуги та посередництво від 23 грудня 1936 року та Договір про запобігання суперечкам від 23 грудня 1936 року.

Як ми можемо побачити із зазначеного переліку нормативно-правових актів питання застосування переговорів для мирного врегулювання спорів та інших мирних засобів і процедур становило неабиякий інтерес для країн-членів Організації Американських Держав,

На Європейському континенті в рамках Ради Європи 29 квітня 1957 року у м. Страсбург була прийнята Європейська конвенція про мирне вирішення спорів. Дана конвенція передбачає врегулювання в судовому порядку, примирення, арбітраж та загальні положення. [17]

Як і Міжамериканський договір ОАД від 1948 року Європейська конвенція Ради Європи від 1957 року робить наголос на необхідності мирного врегулювання шляхом подібних процедур (примирення, суд, арбітраж), не закликаючи при цьому до активного двостороннього переговорного процесу та не вдаючись детально в особливості підвищення ефективності переговорів.

В рамках Організації з безпеки та співробітництва в Європі 15 грудня 1992 року була підписана Конвенція з примирення і арбітражу. [18]

У цій Конвенції держави-учасниці знову підтвердили своє урочисте зобов'язання врегулювати свої суперечки мирними шляхами і своє рішення розвивати механізми для врегулювання суперечок між ними.

Дана Конвенція ОБСЄ від 1992 року передбачає утворення суду з примирення та арбітражу з числа світових посередників та арбітрів, комісії з примирення та арбітражного трибуналу.

Практично як і в усіх інших вище згаданих регіональних угодах щодо мирного врегулювання суперечок передача суперечки на розгляд Комісії з примирення, передбаченої Конвенцією ОБСЄ 1992 року, відбувається після того, як суперечка не була врегульована

протягом розумного строку шляхом переговорів (стаття 18).

Станом на сьогоднішній день в ОБСЄ існують наступні механізми мирного вирішення спорів у рамках ОБСЄ: військовий антикризовий механізм (віденський механізм), механізм консультацій та співпраці з надзвичайних ситуацій (берлінський механізм), механізм з людського виміру (московський механізм), механізм раннього попередження та ранніх дій Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин, механізми мирного вирішення спорів. Крім вищенаведених механізмів, існують ще й певні процедури (примирення, арбітражу) і система раннього попередження перед Керівною радою ОБСЄ. [19, с. 294]

В межах Африканського континенту, а точніше в рамках Африканського Союзу (з 1963 року по 2002 рік Організація Африканської Єдності) 9 липня 2002 року був прийнятий Протокол про встановлення Ради з питань миру та безпеки Африканського Союзу (Protocol relating to the establishment of the Peace and Security Council of the African Union). [20]

Зазначеним протоколом передбачалося, що так звана Каїрська Декларація про встановлення механізму запобігання, управління та вирішення конфліктів від 28 червня 1993 року втрачає свою чинність, а замість неї вступає в силу цей Протокол.

Зміст даного Протоколу зводився, зокрема, до того, що країн-членів закликають до мирного врегулювання спорів, забезпечення миру, стабільності й безпеки та створення умов для сталого розвитку. Рада з питань миру та безпеки створювалася як постійно діючий керівний орган для запобігання, управління та вирішення конфліктів, як інструмент колективної безпеки та механізм раннього попередження задля вчасного й ефективного реагування на конфлікти та кризові ситуації в Африці. У своїй діяльності ця Рада підтримувалася Комісією, Групою Мудрих, Континентальною системою раннього попередження, Африканськими черговими силами і засобами (резервними військами) та Спеціальним фондом.

Серед органів, які підтримують роботу цієї Ради варто звернути увагу на Групу Мудрих (Panel of the Wise), яка складається з п'ятьох

високоповажних осіб з Африканського континенту з різноманітних сфер суспільної діяльності, які зробили значний вклад у справу миру, безпеки та розвитку на континенті і обираються строком на три роки на основі регіонального представництва. Основне завдання цієї Групи – дорадчі функції з усіх питань, що стосуються сприяння та підтримки миру, безпеки й стабільності в Африці.

Статут Африканського Союзу також серед принципів, яким держави-члени урочисто підтверджують свою відданість, виокремлює принцип мирного вирішення спорів шляхом переговорів, медіації, примирення або арбітражу. [21]

Повертаючись до Організації Об'єднаних Націй як найбільшої та глобальної міжнародної організації, 23 червня 1992 р. Генеральний Секретар ООН Бутрос Бутрос-Галі за ініціативи Ради Безпеки представив свою доповідь під назвою «Порядок денний для миру» (An Agenda for Peace). Головними темами цього документа стали: превентивна дипломатія, миротворчість та підтримання миру. Документ складався із вступу та десяти частин, у яких розглядався значний спектр миротворчих завдань. Пропонувалися нові ключові дефініції. Наприклад, превентивна дипломатія – це дії, спрямовані на попередження суперечок між сторонами та протидія переростанню суперечок у конфлікти (відправка місії для збору фактів, створення демілітаризованих зон, превентивне розгортання миротворчих сил ООН). Миротворчість – це дії, спрямовані на досягнення домовленостей між ворогуючими сторонами за допомогою мирних засобів, які передбачено в розділі VI Статуту ООН. Підтримання миру – це забезпечення присутності ООН в конкретному районі, що до цього часу здійснювалося із згоди усіх зацікавлених сторін, яке, як правило, пов'язане із розгортанням військового чи поліцейського персоналу, а часто і цивільних осіб. [22, с. 116]

Варто наголосити на тому, що дефініція «підтримання миру» залишає простір для дискусії з приводу згоди сторін конфлікту на військову присутність оонівських миротворчих сил.

Підсумовуючи вище наведене, можна дійти до таких висновків:

Висновки.

1. Принцип мирного вирішення спорів міцно закріпилося практично в усіх міжнародно-правових документах міжнародних організацій в усьому світі. Найчастіше серед мирних засобів та процедур врегулювання міжнародних суперечок виокремлювали переговори, медіацію, обстеження, добрі послуги, посередництво, примирення, судові процедури, арбітраж та різного роду комісії з урегулювання спорів та встановлення фактів;

2. Разом з тим, інститут ведення переговорів як механізм врегулювання спору не отримав детального опису на рівні міжнародно-правових документів. Особливості, які сприяють чи навпаки гальмують успіх переговорного процесу залишилися поза увагою авторів та учасників міжнародних зібрань;

3. Практично у всіх засобах та процедурах врегулювання міжнародних суперечок акцент робиться на необхідності залучення третьої нейтральної сторони, особи, яка зможе об'єктивніше підійти до ситуації та допомогти сторонам її врегулювати;

4. Починаючи з кінця ХХ століття у сфері мирного врегулювання спорів з'явився новий «тренд» – превентивний підхід, тобто запобігання ситуаціям, які можуть призвести до появи конфліктів, відкритого протистояння із застосуванням зброї;

5. Незважаючи на таку велику різноманітність міжнародно-правових засобів та процедур врегулювання міжнародних суперечок, кількість зіткнень, спорів та конфліктів в усьому світі не зменшується, а жоден з існуючих інструментів та механізмів не може гарантувати їх швидке та мирне врегулювання. У зв'язку із цим постає необхідність розробляти нові підходи та методи мирного врегулювання суперечок.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень від 18 жовтня 1907 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938 (дата звернення 27.02.2020).
2. Загальний акт про мирне вирішення міжнародних спорів від 26 вересня 1928 року із поправками, внесеними ГА ООН від 28 квітня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f68 (дата звернення 27.02.2020).
3. Проскуріна О. О. Політична конфліктологія. Луганськ: ЛНУ імені Т. Шевченка, 2012. 351 с.
4. Статут ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення 27.02.2020).
5. Манільська декларація про мирне вирішення міжнародних спорів від 15 листопада 1982 року, прийнята резолюцією ГА ООН № 37/10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_568 (дата звернення 27.02.2020).
6. Резолюція ГА ООН від 19 грудня 1983 року № 38/131 «Мирне вирішення спорів між державами». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/38/131> (дата звернення 27.02.2020).
7. Резолюція ГА ООН від 13 грудня 1984 року № 39/79 «Мирне вирішення спорів між державами». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/39/79> (дата звернення 27.02.2020).
8. Резолюція ГА ООН від 11 грудня 1985 року № 40/68 «Мирне вирішення спорів між державами». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/40/68> (дата звернення 27.02.2020).
9. Резолюція ГА ООН від 3 грудня 1986 року № 41/74 «Мирне вирішення спорів між державами». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/41/74> (дата звернення 27.02.2020).
10. Резолюція ГА ООН від 7 грудня 1987 року № 42/150 «Мирне вирішення спорів між державами». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/42/150> (дата звернення 27.02.2020).
11. Резолюція ГА ООН від 9 грудня 1988 року № 43/163 «Мирне вирішення спорів між державами». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/43/163> (дата звернення 27.02.2020).
12. Резолюція ГА ООН від 4 грудня 1989 року № 44/31 «Мирне вирішення спорів між державами». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/44/31> (дата звернення 27.02.2020).
13. Декларація про запобігання та усунення спорів і ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці, і про роль ООН в цій галузі, прийнята резолюцією ГА ООН № 43/51 від 5 грудня 1988 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_573 (дата звернення 27.02.2020).
14. Резолюція ГА ООН від 15 листопада 1989 року № 44/21 «Зміцнення міжнародного миру, безпеки та міжнародного співробітництва у всіх його аспектах у відповідності до Статуту ООН». URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/44/21> (дата звернення 27.02.2020).
15. Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhнародni-vidnosini/organizaciya-amerikanskih-derzhav> (дата звернення 27.02.2020).
16. American Treaty on Pacific Settlement “Pact of Bogota” (A-42) signed at Bogota, on 30 April 1948. URL: http://www.oas.org/en/sla/dil/inter_american_treaties_A-42_pacific_settlement_pact_bogota.asp (дата звернення 27.02.2020).
17. European Convention for the Peaceful Settlement of Disputes signed at Strasbourg on 29 April 1957. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680064586> (дата звернення 27.02.2020).
18. Конвенція з примирення і арбітражу в рамках НБСЄ від 15 грудня 1992 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a11 (дата звернення 27.02.2020).
19. Кубієвич С. П. Етапи формування та особливості врегулювання спорів у рамках Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 292 – 296.
20. Протокол про встановлення Ради з питань миру та безпеки Африканського Союзу від 9 липня 2002 року. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/37293-treaty-0024_-_protocol_relating_to_the_establishment_of_the_peace_and_security_council_of_the_african_union_e.pdf (дата звернення 27.02.2020).

21. Статут Організації Африканської Єдності (Африканського Союзу) від 25 травня 1963 року. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/7759-file-oau_charter_1963.pdf (дата звернення 27.02.2020).
22. Поліщук П. А. Участь Великої Британії у міжнародних миротворчих місіях ООН (1990 – 2010 рр.). *Політичне життя*. 2017. № 3. С. 114 – 120.

References:

1. Konventsiia pro myrne rozv'iazannia mizhnarodnykh zitknen vid 18 zhovtnia 1907 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_938 (data zvernennia 27.02.2020).
2. Zahalniy akt pro myrne vyrishennia mizhnarodnykh sporiv vid 26 veresnia 1928 roku iz popravkamy, vneseny my HA OON vid 28 kvitnia 1949 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f68 (data zvernennia 27.02.2020).
3. Proskurina O. O. Politychna konfliktolohiia. Luhansk: LNU imeni T. Shevchenka, 2012. 351 s.
4. Statut OON. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (data zvernennia 27.02.2020).
5. Manilska deklaratsiia pro myrne vyrishennia mizhnarodnykh sporiv vid 15 lystopada 1982 roku, pryiniata rezoliutsiieiu HA OON № 37/10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_568 (data zvernennia 27.02.2020).
6. Rezoliutsiia HA OON vid 19 hrudnia 1983 roku № 38/131 “Myrne vyrishennia sporiv mizh derzhavamy”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/38/131> (data zvernennia 27.02.2020).
7. Rezoliutsiia HA OON vid 13 hrudnia 1984 roku № 39/79 “Myrne vyrishennia sporiv mizh derzhavamy”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/39/79> (data zvernennia 27.02.2020).
8. Rezoliutsiia HA OON vid 11 hrudnia 1985 roku № 40/68 “Myrne vyrishennia sporiv mizh derzhavamy”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/40/68> (data zvernennia 27.02.2020).
9. Rezoliutsiia HA OON vid 3 hrudnia 1986 roku № 41/74 “Myrne vyrishennia sporiv mizh derzhavamy”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/41/74> (data zvernennia 27.02.2020).
10. Rezoliutsiia HA OON vid 7 hrudnia 1987 roku № 42/150 “Myrne vyrishennia sporiv mizh derzhavamy”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/42/150> (data zvernennia 27.02.2020).
11. Rezoliutsiia HA OON vid 9 hrudnia 1988 roku № 43/163 “Myrne vyrishennia sporiv mizh derzhavamy”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/43/163> (data zvernennia 27.02.2020).
12. Rezoliutsiia HA OON vid 4 hrudnia 1989 roku № 44/31 “Myrne vyrishennia sporiv mizh derzhavamy”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/44/31> (data zvernennia 27.02.2020).
13. Deklaratsiia pro zapobihannia ta usunennia sporiv i sytuatsii, yaki mozhut zahrozhuvaty mizhnarodnomu myru ta bezpetsi, i pro rol OON v tsii haluzi, pryiniata rezoliutsiieiu HA OON № 43/51 vid 5 hrudnia 1988 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_573 (data zvernennia 27.02.2020).
14. Rezoliutsiia HA OON vid 15 lystopada 1989 roku № 44/21 “Zmitsnennia mizhnarodnoho myru, bezpeky ta mizhnarodnoho spivrobotnytstva u vsikh yoho aspektakh u vidpovidnosti do Statutu OON”. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/44/21> (data zvernennia 27.02.2020).
15. Ofitsiinyi veb-sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-amerikanskih-derzhav> (data zvernennia 27.02.2020).
16. American Treaty on Pacific Settlement “Pact of Bogota” (A-42) signed at Bogota, on 30 April 1948. URL: http://www.oas.org/en/sla/dil/inter_american_treaties_A-42_pacific_settlement_pact_bogota.asp (data zvernennia 27.02.2020);
17. European Convention for the Peaceful Settlement of Disputes signed at Strasbourg on 29 April 1957. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680064586> (data zvernennia 27.02.2020);

18. Konventsia z prymyrennia i arbitrazhu v ramkakh NBSIe vid 15 hrudnia 1992 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a11 (data zvernennia 27.02.2020);
19. Kubiievych S. P. Etapy formuvannia ta osoblyvosti vrehuliuvannia sporiv u ramkakh Orhanizatsii z bezpeky ta spivrobotnytstva v Yevropi (OBSIe). *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2014. № 4. S. 292 – 296;
20. Protokol pro vstanovlennia Rady z pytan myru ta bezpeky Afrykanskoho Soiuzu vid 9 lypnia 2002 roku. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/37293-treaty-0024_-_protocol_relating_to_the_establishment_of_the_peace_and_security_council_of_the_african_union_e.pdf (data zvernennia 27.02.2020);
21. Statut Orhanizatsii Afrykanskoi Yednosti (Afrykanskoho Soiuzu) vid 25 travnia 1963 roku. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/7759-file-oau_charter_1963.pdf (data zvernennia 27.02.2020).
22. Polishchuk P. A. Uchast Velykoi Brytanii u mizhnarodnykh myrotvorchykh misiakh OON (1990 – 2010 rr.). *Politychne zhyttia*. 2017. № 3. S. 114 – 120.